

Анотація до вибіркової навчальної дисципліни «Педагогічна конфліктологія»

Рівень вищої освіти – *перший (бакалаврський) рівень вищої освіти*

Галузь знань *01 Освіта/Педагогіка*

Спеціальність *013 Початкова освіта*

Освітньо-професійна програма *Початкова освіта*

Кількість кредитів – *3*

Рік підготовки – *2, семестр – 4*

Компонент освітньої програми: *вибірковий*

Мова викладання: *українська*

Викладач: Попадич Олена Олександрівна, кандидат педагогічних наук, доцент; e-mail: olena.popadych@uzhnu.edu.ua

Опис дисципліни

1. Актуальність курсу. Проблема формування конфліктологічної культури молодого покоління потребує особливої уваги, оскільки сучасному суспільству характерні зростаючий рівень конкурентності, стрімкі соціальні зміни й перетворення, що призводять до збільшення кількості соціальних конфліктів. Як зазначається у Концепції Нової української школи, найбільш затребуваними на ринку праці будуть уміння навчатися упродовж життя, критично мислити, ставити цілі та досягати їх, працювати в команді, спілкуватися у багатокультурному середовищі. Тому, задля збереження перспективи гармонійного становлення сучасної особистості, залишається актуальним оволодіння наукою й мистецтвом розв'язання й попередження конфліктів.

Для майбутніх учителів початкової школи найбільш необхідним є вивчення конфліктології, оскільки професія вчителя досить складна і надзвичайно відповідальна. Від неї залежить ефективність реалізації сучасних завдань освіти, що ґрунтуються на формуванні компетентностей, необхідних для успішної самореалізації у суспільстві, партнерстві між здобувачами освіти, педагогічними працівниками й батьками. Саме цими чинниками зумовлена актуальність навчального курсу «Педагогічна конфліктологія» для майбутніх вчителів початкової школи. Педагогічна конфліктологія – теоретико-прикладний напрямок, основним призначенням якого є вивчення природи й причин педагогічних конфліктів та розробка методів їх практичного регулювання.

2. Метою вивчення навчальної дисципліни «Педагогічна конфліктологія» є формування в студентів знань про причини, механізми виникнення педагогічних конфліктів, способи їх попередження та конструктивного вирішення, специфіку управління конфліктами в соціально-педагогічному процесі, а також набуття умінь контролювати конфліктну ситуацію, діагностувати конфлікти, уміти конструктивно їх вирішувати; позитивно сприймати конфлікт і прагматично його використовувати в педагогічній діяльності; формувати знання щодо вирішення конфліктів у полікультурному середовищі.

Завдання курсу – продукувати в студентів знання про сутність конфлікту як феноменального явища суспільного розвитку, його структуру, функції, типи; ознайомити студентів зі специфічними особливостями педагогічного конфлікту та механізмами його виникнення в педагогічному середовищі; здійснення аналізу основних конфліктогенів у педагогічному процесі; проаналізувати різні способи вирішення педагогічних конфліктів; виробити в

учителя початкової школи вміння прогнозувати виникнення педагогічного конфлікту, конструктивно його вирішувати, а також ефективно управляти конфліктом у педагогічному процесі; набуття компетентностей, що дозволяють вирішувати конфліктні ситуації в полікультурному середовищі.

3. Проблематика (зміст дисципліни), яка буде розглянута в процесі вивчення навчальної дисципліни. Поняття конфлікту в історичному аспекті. Механізми виникнення конфлікту. Стадії протікання та структура педагогічного конфлікту. Функції конфлікту. Характеристика різних типів конфліктів. Стилі поведінки в конфліктній взаємодії та способи вирішення педагогічних конфліктів. Специфічні особливості педагогічних конфліктів. Причини виникнення конфліктів у педагогічному процесі. Конфліктогени педагогічної системи. Методи вирішення конфліктів у педагогічному процесі. Поняття комунікативності вчителя початкових класів. Комунікативність педагога як основа конструктивного вирішення педагогічних конфліктів. Моделі педагогічної взаємодії в початковій школі. Конфлікти в сім'ях. Конфлікти в умовах освітньої діяльності. Булінг у закладах освіти. Мобінг. Інноваційні технології вирішення конфліктів.

4. У процесі вивчення курсу «Педагогічна конфліктологія» відповідно до вимог навчальної програми майбутні педагоги повинні **знати**: основні історичні етапи розвитку конфліктологічної теорії; сучасні концепції та напрями досліджень у конфліктології в цілому і, зокрема, в педагогічній конфліктології; основні категорії конфліктології; специфічні особливості конфліктів у соціально-педагогічному процесі; сутність і структуру педагогічного конфлікту, його особливості та характеристики, діагностику; типологію педагогічних конфліктів, їх динаміку; основні стилі поведінки в конфліктній ситуації та способи конструктивного вирішення соціально-педагогічного конфлікту; особливості внутрішньоособистісних та міжособистісних конфліктів; сучасні технології управління конфліктами. **Уміти**: аналізувати конфліктні ситуації, визначати конфліктну проблему, учасників конфлікту, очевидні й приховані інтереси та побоювання; аналізувати конфліктогени (комунікативні, цільові, змістові, технологічні тощо) педагогічної системи; прогнозувати виникнення конфлікту в педагогічному середовищі; визначати фазу конфлікту; складати карту педагогічного конфлікту; конструктивно розв'язувати педагогічні конфлікти різними способами; вибирати оптимальний стиль поведінки у конфліктній ситуації; ефективно управляти педагогічним конфліктом.

Література

1. Антонюк Н. Теоретичні аспекти формування конфліктологічної культури майбутніх учителів. *Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень* / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, Наук. т-во студентів і аспірантів. / оргком. конф. І. Я. Коцан. Луцьк, 2012. Т. 1. С. 143-144.

2. Гураль У. М. Суть конфліктологічної взаємодії в середовищі освітніх установ. *Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки. Педагогічні науки*. Луцьк, 2011. № 8. С. 66-71.

3. Дуб'яга А. Конфлікти у шкільному середовищі. *Психолог*. 2009. Груд. (№ 36). С. 3–5.

4. Дурманенко Є. А. Конфлікти у вузі. *Конфлікти в педагогічному процесі* : монографія / за ред. Є. А. Дурманенко. Луцьк, 2004. С. 158–192.

5. Конфлікти батьків і вчителів. *Відкритий урок : розробки, технології, досвід.* 2010. № 10. С. 76-77.
6. Конфлікти в педагогічному процесі. *Конфліктологія : навч. посіб. : для студентів ВНЗ* / П. С. Прибутько, Р. В. Михайленко, Л. М. Дубчак, М. М. Роговенко ; М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т внутр. справ. Київ, 2010. С. 65–70.
7. Конфліктологія : психотехнології запобігання і управління конфліктами : навч. посібник / І.І. Русинка. Київ : Професіонал, 2007. 332 с.
8. Конфліктологія : навчальний посібник / Л.І. Скібіцька. Київ : Центр навчальної літератури , 2007. 384 с.
9. Конфлікт і згода : Основи когнітивної теорії конфліктів / А.Т. Ішмуратов . Київ : Наук. думка , 1996. 190 с.
10. Конфлікти : Структура, ескалація, залагодження: навч. посібник / А.М. Гірник, А.Ю. Бобро . 2-ге вид., випр. і доп . Київ : Основи, 2004. 172 с.
11. Мордяк Я., Попадич О. Проблема розвитку професійної компетентності майбутнього керівника навчального закладу в наукових підходах. *Наук. вісник Ужгородського національного ун - ту. Серія : «Педагогіка. Соціальна робота»* / ред. колегія: І. В. Козубовська, О. П. Бартош, М. В. Опачко та ін. 2016. – Вип. 1(38). С. 219-223.
12. Нагаєв В. М. Загальна теорія конфлікту. *Конфліктологія : курс лекцій (модульний варіант) : навч. посіб. для студ. ВНЗ* / В. М. Нагаєв ; М-во освіти і науки України, Харків. нац. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва. – Київ, 2004. – С. 6–50.
13. Павлютенков Є. М. Педагогічні конфлікти. Варіанти конфліктів у різних системах. *Економіка в шк. України.* 2008. № 10. С. 12-16.
14. Пірен М. І. Природа конфліктів. *Конфліктологія : підруч. для студентів ВНЗ.* М-во освіти і науки України, Міжрегіон. Акад. упр. персон. Київ, 2003. С. 36–58, 64–105.
15. Повар І. До проблеми виникнення конфліктних ситуацій у педагогічному процесі. *Волинь очима молодих науковців: минуле, сучасне, майбутнє : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. аспірантів і студентів, 16-17 квіт. 2008 р.* / Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки. Луцьк, 2008. Т. 1. С. 298-300.
16. Сайт електронного навчання ДВНЗ «Ужгородський національний університет». URL: <https://e-learn.uzhnu.edu.ua/> (дата звернення: 15.07.2021).